

6. Справа «Бук проти Німеччини» (заява № 41604/98) = [Case of Buck v. Germany] : рішення Європ. Суду з прав людини від 28 квіт. 2005 р. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 8. URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/81b1c8a59140111fc2256bf7004f9cd3/3b61febcbff9a28ec22574f6005436c3?OpenDocument> (дата звернення: 20.04.2019).

7. Вегера-Іжевська І.В. Забезпечення права на недоторканність житла чи іншого володіння особи в кримінальному провадженні : дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 212 с. С. 83.

8. Ізовітова Л.П. розкритикувала зміни до КПК щодо слідчих дій. *Закон і Бізнес*. 2016. 28 лип. URL: http://zib.com.ua/ua/124994-izovitova_rozkritikuvala_zmini_do_kriminalnogo_procesualnogo.html (дата звернення: 20.04.2019).

9. Алексик Т. Обшук: замість посилення гарантій – розширення повноважень правоохоронних органів? *Закон і Бізнес*. 2016. 29 вересня. URL: http://zib.com.ua/ua/125736-obshuk_zamist_posilennya_garantiy_-_rozshirennya_povnovazhen.html (дата звернення: 20.04.2019).

10. Гловюк І.В. Проблемні питання забезпечення належної правової процедури обшуку (у розрізі новел КПК України). *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. № 14 (2018) С. 141–49.

11. Горшко В.В. Тимчасове вилучення майна (кримінальний процесуальний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 212 с.

12. Руденко А. Е. Заходи забезпечення кримінального провадження, що обмежують майнові права підозрюваного, обвинуваченого та інших осіб : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. 212 с.

УДК 343.3/7

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ТА ЖУРНАЛІСТІВ

THE PECULIARITIES OF THE FORENSIC CHARACTERISTIC OF THE CRIMES AGAINST THE CITIZENS AND JOURNALISTS ASSOCIATIONS

Толстой Є.О.,

*ад'юнкт докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ*

У статті розглянуто особливості криміналістичної характеристики злочинів проти об'єднань громадян та журналістів. Визначається місце способу вчинення злочину у структурі об'єктивної сторони злочину. Акцентовується увага на тому, що однією із причин низького рівня розслідування злочинів, учинених проти об'єднань громадян та журналістів у зв'язку з їхньою професійною діяльністю, є недостатній рівень професійної підготовки працівників слідчих і оперативних підрозділів Національної поліції України, отримання доказів і винесення незаконних рішень в умовах активної протидії розслідуванню з боку не тільки кримінального середовища, а й деяких керівників державних і громадських структур. Наводиться огляд системи криміналістично значущих ознак злочину, що включає в себе дані про особливості особистості потерпілого, зумовлені його специфікою і сферою професійної діяльності, особистості злочинця і мотиву його дій, обстановки і способу підготовки, учинення і приховання злочинів, механізму слідотворення і локалізації слідів, завданої потерпілому шкоди, що перебувають у кореляційних зв'язках між собою, знання і використання яких сприяє оптимізації процесу розслідування кримінальних проваджень даної категорії злочинів. Окремо автор зупиняється на специфіці особистості потерпілого, якою є особа, законодавчо наділена обов'язками здійснення професійної журналістської діяльності, що у процесі розслідування вказаної групи злочинів повинно бути враховано в кожному окремому провадженні. Виокремлюються найбільш характерні способи злочинного впливу на журналіста, зокрема фізичне насильство та психологічний тиск. Водночас спосіб злочину детермінується не тільки сферою професійних інтересів потерпілого, але і мотивами злочинної діяльності. Автором звернуто увагу на способи вчинення злочину, який неминуче пов'язаний із залишенням злочинцем матеріальних та ідеальних слідів, а також на особливе значення нарівні із традиційними електронно-цифрових слідів учинення злочину, відмінними особливостями яких є спеціальні слідотворюючі і слідосприймаючі об'єкти, якими виступають технічні пристрої і програмні засоби зв'язку.

Ключові слова: перешкоджання законній професійній діяльності журналістів, об'єктивна сторона злочину, спосіб вчинення злочину, жертва, особа-злочинець, сліди злочину.

The article deals with the peculiarities of the forensic character of crimes against the associations of citizens and journalists. The place of the method of committing a crime in the structure of the objective side of the crime is determined. The attention is paid to the fact that one of the reasons for the low level of investigation of crimes committed against associations of citizens and journalists because of their professional activities is the lack of professional training of investigators and operational units of the National Police of Ukraine, obtaining evidence and making illegal decisions in conditions of active opposition to the investigation from the side of not only the criminal environment, but also some leaders of state and public structures. An overview of the system of forensic meaning of the crime, which includes data on the characteristics of the personality of the victim due to its specificity and sphere of professional activity, the identity of the offender and the motive of his actions, the situation and the way of preparation, committing and concealing crimes, the mechanism of track-formation and tracing localization, caused to the injured party, who are in correlation with each other, knowledge and use of which helps to optimize the process of investigation of criminal proceedings of this category of crimes. The author dwells, in peculiar, on the specifics of the personality of the victim, which is a person who is legally entrusted with the duties of professional journalistic activity, which in the course of investigating the said group of crimes must be taken into account in each separate proceeding. The most typical ways of criminal influence on a journalist are distinguished, in particular, physical violence and psychological pressure. At the same time, the method of crime is determined not only by the sphere of the professional interests of the victim, but also by the motives of criminal activity. The author focuses on the method of committing a crime, which inevitably involves leaving the criminal material and ideal traces, as well as on a special significance along with the traditional electronic-digital traces of the crime, distinguishing features of which are special track-creating and track-perceiving objects, e.g. technical devices and software communication means.

Key words: obstruction of legal professional activity of journalists, objective aspect of crime, method of committing crime, victim, perpetrator, traces of crime.

Постановка проблеми. Найважливішою політичною складовою частиною розвитку демократичного інституту в Україні є свобода і незалежність журналістської діяльності. Часто журналісти здійснюють інформаційне

обслуговування політичних інститутів, роблячи інформацію придатною для виконання ними комунікативної, управлінської, ідеологічної й інших функцій. Висвітлюючи найгостріші, складні і навіть скандальні політичні

теми, зачіпаючи інтереси панівних і кримінальних структур, виступаючи з викривальними публікаціями на основі результатів свого розслідування, представники засобів масової інформації нерідко піддають себе злочинним посяганням, залишаючись одними з найбільш незахищених професіоналів.

За період незалежності України, особливо протягом останніх декількох років, насильство і погрози фізичної розправи використовуються як засіб залякування журналістів, що робить дану професію небезпечною та загрозовою для життя і здоров'я, ставить Україну в ряд країн із найбільшим числом смертей осіб вказаної професії.

Стан опрацювання проблематики. У різні часи дослідження у сфері професійної діяльності журналістів проводилися як вітчизняними, так і закордонними вченими-криміналістами, серед яких праці Ю. Антоняна, М. Бажанова, Я. Безпалої, І. Богатирьова, В. Глушкова, Б. Головкина, В. Голіни, В. Грищука, І. Даньшина, О. Джужі, І. Заєць, А. Закалюка, А. Зелінського, Т. Корнякової, О. Книженко, О. Колба, М. Коржанського, В. Кудрявцева, О. Литвинова, М. Мельника, П. Михайленка, В. Павликівського, А. Савченка, В. Тація, П. Фріса, Н. Юзікової й ін.

Метою статті є аналіз кримінально-правової характеристики злочинів, що вчиняються проти об'єднань громадян і журналістів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні дедалі частіше реєструються випадки вчинення погроз і нападів на осіб, що займаються журналістською діяльністю, які висвітлюють суспільно значущі питання, як-от: корупційні скандали, катастрофи, що виникають через халатність керівництва і зачіпають інтереси сотень людей, терористичні акти, сумнівні операції за участю вищих посадових осіб держави.

За чотири місяці 2019 р. слідчими Нацполіції розпочато досудове розслідування у 63 кримінальних правопорушеннях за злочинами у сфері професійної діяльності журналістів [6]. Зазначається, що за ст. 171 Кримінального кодексу (далі – КК) України («Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів») зареєстровано 46 злочинів, за ст. 345–1 КК України («Погроза або насильство щодо журналіста») – 12, за ст. 347–1 КК України («Умисне знищення або пошкодження майна журналіста») – 4, за ст. 348–1 КК України («Посягання на життя журналіста») – 1. Так, за результатами проведеного розслідування за цей період до суду направлено обвинувальні акти в 6 кримінальних провадженнях за 8 кримінальними правопорушеннями таких категорій: за ст. 171 КК України – 4, за ст. 345–1 КК України – 2, за ст. 347–1 КК України – 2. У свою чергу, упродовж 2018 р. слідчими Нацполіції розпочато досудове розслідування у 258 кримінальних провадженнях за злочинами, пов'язаними з перешкоджанням законній професійній діяльності журналістів: за ст. 171 КК України – 176, ст. 345–1 КК України – 72, ст. 347–1 КК України – 9, ст. 348–1 КК України – 1 правопорушення.

Варто зазначити, що найбільше кримінальних правопорушень вказаної категорії зареєстровано в м. Києві (47), у Закарпатській (30), Чернівецькій (25), Одеській (24), Дніпропетровській (14) областях. У Львівській – 12, Донецькій – 11, Рівненській – 10, Вінницькій, Полтавській, Харківській – по 8, Запорізькій і Херсонській – по 7, Київській – 6, Луганській, Сумській, Черкаській і Чернівецькій областях – по 5.

Варто зауважити, що однією із причин низького рівня розкриття злочинів, учинених проти об'єднань громадян і журналістів у зв'язку з їхньою професійною діяльністю, є недостатній рівень професійної підготовки працівників слідчих та оперативних підрозділів, отримання доказів та винесення незаконних рішень в умовах активної протидії розслідуванню з боку не тільки кримінального середовища, а й деяких керівників державних і громадських

структур [9]. Дану ситуацію також можна пояснити відсутністю наукових розробок належного рівня, присвячених проблемам методики розкриття злочинів зазначеної категорії, здатних підвищити ефективність роботи органів досудового розслідування.

Часто правоохоронні органи стикаються зі складнощами під час розслідування злочинів, учинених проти об'єднань громадян та журналістів у питанні, що стосується встановлення зв'язку злочинного посягання із професійною діяльністю журналістів. Нерідко основною причиною помилкової класифікації, безсумнівно, є неправильний вибір напряму розслідування, не пов'язаного із професійною діяльністю журналіста, оскільки встановлення додаткової кваліфікації, що вказує на професійну діяльність потерпілих, породжує деякі труднощі у процесі доведення винності злочинця.

Сумнівів у важливості журналістської професії немає, про це говорять і моральні лідери українського суспільства, зокрема Любомир Гузар зазначає: «Журналістика – надзвичайно важливий елемент демократичного ладу, бо допомагає людині розуміти й вирішувати важливі життєві справи правильно, ефективно і послідовно. Журналістика не має бути суто інформуванням. Журналіст повинен подавати матеріал так, щоб допомагати людині розвиватися, спонукати її задуматися і над собою, і над усім, що відбувається навколо» [3]. Складно посперечатися з тим, що журналістика – соціальний інститут, створений із метою забезпечення всебічного й об'єктивного інформування всіх суб'єктів суспільного життя про соціальну дійсність, що необхідне для оптимального функціонування всіх інших соціальних інститутів і суспільства загалом як саморегульованої системи. Соціальна місія журналістики полягає у формуванні громадської думки й управлінні масовими емоціями [5].

Усе частіше науковці, громадськість, правники та законотворці у своїх виступах, публікаціях, ініціативах розглядають журналістів та їхню професійну діяльність у контексті кримінально-правової матерії.

З огляду на вищезазначене Законом № 421-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів» [7] встановлена кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо журналіста, за умисне знищення або пошкодження майна журналіста. Однак, незважаючи на посилення відповідальності за посягання на журналістську діяльність, результати роботи відповідних правоохоронних органів щодо вжитих заходів, ведення статистики й аналізу роботи з розслідування досліджуваної групи злочинів не найкращі.

Розглядаючи питання про призначення криміналістичної характеристики злочинів, учені в одних випадках зазначають, для чого призначається криміналістична характеристика загалом, а в інших ідеться про призначення окремих її відомостей (даних).

Аналіз суджень різних авторів дозволяє зробити висновок про те, що криміналістична характеристика злочинів в основному призначена:

- для встановлення механізму слідотворення, локалізації слідів;
- для висунення версій про подію злочину й особу злочинця;
- для правильної оцінки ситуацій, що виникають у процесі розслідування злочинів;
- для розроблення наукових рекомендацій із розслідування злочинів;
- для розроблення тактики слідчих дій.

На основі узагальнення наукової літератури та результатів власних досліджень можемо виділити такі структурні елементи криміналістичної характеристики злочинів:

- 1) спосіб учинення злочину;
- 2) особистість злочинця і мотиви вчинення злочину;

- 3) особистість потерпілого;
- 4) обстановка вчинення злочину;
- 5) завдана шкода;
- 6) механізм слідоутворення і локалізація слідів.

З метою вирішення питання про включення того чи іншого елемента до складу криміналістичної характеристики певної групи (виду) злочинів необхідно визначити, чи є той чи інший елемент специфічним і значущим для дослідження певної категорії злочинів у криміналістичному аспекті. Насамперед ідеться про роль і значення того чи іншого елемента злочинної діяльності у криміналістичній характеристиці злочинів і встановленні його взаємозв'язків і залежностей з іншими структурними елементами для прогнозування оптимальних напрямів слідчого пошуку під час розслідування певної групи злочинів.

Необхідно також зазначити, що взаємозумовленість досліджуваних характеристик передбачає і їхній взаємовплив. Динаміка в одній і в кожному випадку визначає зміни в іншій. Наприклад, зміна кримінально-правової норми шляхом виключення або додавання окремих ознак видозмінює інформаційні кордони для криміналістично значущих даних, що належать до конкретного виду або групи злочинів.

Ураховуючи згадані вимоги, можна зробити висновок, що криміналістична характеристика злочинів, учинених проти об'єднань громадян та журналістів, повинна складатися із системи криміналістично значущих ознак злочину, що включає в себе дані про особливості особистості потерпілого, зумовлених його специфікою і сферою професійної діяльності, особистості злочинця і мотиву його дій, обстановки і способу підготовки, учинення і приховання злочинів, механізму слідоутворення і локалізації слідів, завданої потерпілому шкоди, що перебувають у кореляційних зв'язках між собою, знання і використання яких сприяє оптимізації процесу розслідування кримінальних проваджень даної категорії злочинів.

Зауважимо, що всі структурні елементи криміналістичної характеристики злочинів, учинених проти об'єднань громадян та журналістів, складають єдину систему відомостей, що перебувають у кореляційних зв'язках і взаємозалежні один від одного. Особа потерпілого й особистості виконання ним професійної діяльності є специфічними чинниками, що визначають і сприяють вчиненню злочину [4, с. 112]. Значущість вивчення елементів криміналістичної характеристики розглянутих злочинів визначається насамперед можливістю використовувати інформацію, що в них міститься, як додаткові відомості, що дозволяють подолати гостру нестачу необхідних даних і вирішити проблему, оскільки взаємозв'язок і взаємозумовленість елементів криміналістичної характеристики дають можливість за знання одних елементів із достатнім ступенем імовірності припустити існування і зміст інших. Це дозволяє висунути перспективні слідчі версії щодо ще невідомих обставин учинення злочину, визначити найбільш оптимальний перебіг подальшого розслідування.

У зв'язку із цим варто розуміти, що у структуру криміналістичної характеристики злочинів, учинених проти об'єднань громадян та журналістів, повинні увійти такі елементи, як відомості про типову особу потерпілого журналіста, відомості про особу-злочинця і мотив його поведінки під час скоєння даної категорії злочинів, відомості про спосіб злочину, механізм слідоутворення, а також дані про обстановку вчинення злочину.

Вибір зазначених структурних елементів зумовлений їхньою істотною відмінністю від аналогічних елементів криміналістичної характеристики інших категорій злочинів. Вони становлять основу криміналістичної характеристики, взаємопов'язані й утворюють цілісну систему. Їх установлення і дослідження дозволяє визначити, з яким конкретним видом злочину зіткнулися слідчі підрозділи, які напрями розслідування необхідно визначити, виходячи зі

специфічних особливостей виділених елементів криміналістичної характеристики розглянутих нами злочинів.

У процесі розгляду криміналістичної характеристики варто зупинитися на специфіці особистості потерпілого, тобто особи, законодавчо наділеної обов'язками здійснення професійною журналістською діяльністю. Методика розслідування вказаної групи злочинів не містить і не може містити всіх рекомендацій із розслідування кожного виду злочинного посягання, однак відображає своєрідну матрицю, яка вимагає пристосування до умов конкретного розслідування для переходу від загального і типового, що становить його зміст, до особливого, відрізняючи роботу слідчого в конкретному провадженні.

Особа потерпілого журналіста має першорядне значення у криміналістичній характеристиці досліджуваної групи злочинів. Встановлення його правового статусу, ознак законної чи незаконної здійснюваної ним діяльності визначить обставини, що сприяють вчиненню злочину. Спосіб підготовки, учинення і приховання злочинів зумовлений такими, які характеризують потерпілого, якостями, як стать, вік, сфера професійних інтересів і тривалість законної журналістської діяльності. Саме здійснення професійної діяльності, що є джерелом криміналістично значущої інформації про злочин, сприяє появі самої події злочину, а виїмка поведінка потерпілого журналіста у зв'язку із цим є чинником, що провокує до скоєння злочину. Залежно від повноти вивчення особистості потерпілого, ступеня його конфліктності з особами, які перебувають у сфері його професійної діяльності, можливе отримання важливої інформації про злочинця, його мотиви і цілі, спосіб, місце і час вчинення злочину.

Саме відомості, що характеризують особу потерпілого, його професійну діяльність, значною мірою (а іноді і безумовно) визначають напрями розкриття аналізованих злочинів, висунення найбільш обґрунтованих версій, що ведуть до успіху розслідування. Інформація, що міститься у криміналістичній характеристиці, уся сума інформації про потерпілого дозволяє знайти вихід із найгострішої проблемної ситуації і з успіхом подолати її. Водночас треба мати на увазі таку важливу обставину. На початковому етапі розслідування слідчий використовує інформацію, отриману ним за розробленою типовою характеристикою відповідного виду злочинів. Але із просуванням у розслідуванні він отримує більше конкретних відомостей про особу журналіста, інші елементи формованої ним конкретної криміналістичної характеристики з окремої розслідуваної кримінальної справи.

Особистість злочинця і мотивація його поведінки зумовлені особливим соціальним статусом потерпілого, його зацікавленістю у здійсненні правомірної, законної журналістської діяльності [8, с. 23]. Особистість злочинця і мотив учинення злочину відображаються у способах і слідах злочинної діяльності. Помста за здійснення потерпілим законної журналістської діяльності здійснюється застосуванням фізичного насильства за допомогою як м'язової сили, так і різних, зокрема спеціальних, засобів. Однак найчастіше, особливо на першому етапі злочинної діяльності, злочинці застосовують психологічні способи тиску на журналіста, зокрема різного роду погрози [8, с. 87]. Від особистісних характеристик злочинця, його соціального статусу, віку, посадового становища залежать зміст і спосіб здійснення погроз, що відбивається в безпосередньо залишених слідах злочинної діяльності, що маскують або прямо вказують на особистість злочинця.

Найбільш характерними способами злочинного впливу на журналіста є фізичне насильство і вчинення психологічного тиску. Водночас спосіб злочину детермінується не тільки сферою професійних інтересів потерпілого, але і мотивами злочинної діяльності. Знищення (пошкодження) майна журналіста, погрози на його адресу нерідко мають на меті психологічний тиск на нього, заля-

кування, позбавлення його можливості вільно ухвалювати рішення про подальші публікації і збирання конкретного матеріалу [2, с. 54]. Спосіб учинення злочину неминуче пов'язаний із залишенням злочинцем матеріальних та ідеальних слідів, як би він не прагнув їх приховати. Особливе значення нарівні із традиційними мають електронно-цифрові сліди злочину, особливостями яких є спеціальні слідоутворюючі і слідоприймаючі об'єкти, якими виступають технічні пристрої і програмні засоби зв'язку.

Звісно ж, криміналістична характеристика розглянутих злочинів як сутнісне знання про діяльність із підготовки, учинення і приховування є (поруч із технічними й організаційними засобами) інформаційним засобом формування самої криміналістичної методики даної групи злочинів.

Висновки. Отже, знання слідчим типової криміналістичної характеристики окремих видів злочинної діяльності дозволяє йому точно оцінити слідчу ситуацію, вису-

нути можливі версії, правильно спланувати і провести досудове розслідування. Криміналістична характеристика є інформаційною моделлю розслідуваної події. Дана інформаційна модель учинення злочину як система охоплює багатомірність різних ознак у комплексі системують елементів.

Криміналістична характеристика злочинів, учинених стосовно журналістів у зв'язку з їхньою законною професійною діяльністю, є типізованою системою криміналістично значущих обставин, що характеризують спосіб, механізм, обстановку скоєння злочинів, особливості слідоутворення і локалізацію слідів, відомості про особу потерпілого, зумовлених сферою його професійної діяльності, особистості злочинця і мотивації його поведінки в ситуаціях підготовки, учинення та приховування злочину, що перебувають у кореляційних зв'язках між собою, ураховуються в методиці розслідування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безпала Я. Кримінальна відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності журналістів : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2014. 210 с.
2. Бершов Г. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність судових органів : монографія. Харків : Ніка Нова, 2014. 228 с.
3. Гузар Л. Журналістика – це спосіб життя. *Українська правда*. 05.06.2015 р. URL: www.pravda.com.ua/columns/2015/06/5/7070339.
4. Дагель П. Субъективная сторона преступления и ее установление. Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1974. С. 184.
5. Журналістика. URL: uk.m.wikipedia.org/wiki/Журналістика.
6. Нацполіція за 4 місяці 2019 р. розпочала 63 кримінальні провадження за злочинами у сфері діяльності журналістів. URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/20384_Nacpoliciya_za_4_misyaci_2019_r_rozpochala_63_kriminalni_provadzhennya_za_zlochynami_u_sferi_diyalnosti_zhurnalistiv.htm.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності журналістів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-19>.
8. Тарарухин С. Установление мотива и квалификация преступления. Киев : Вища школа, 1977. С. 30.
9. Хроніка свободи слова за 2014 рік. *Інститут масової інформації*. URL: <http://imi.org.ua/barametr/49402-hronika-svobodi-slova-2014.html>.

УДК 343.126

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО В РАЗІ ЗАСТОСУВАННЯ ВІДСТОРОНЕННЯ ВІД ПОСАДИ ЯК ЗАХОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

THE ENSURING RIGHTS AND LAWFUL INTERESTS OF THE SUSPECTED AND ACCUSED DURING USE THE REMOVAL FROM OFFICE AS A MEASURE OF PROVIDING CRIMINAL PROCEEDINGS

Туманяніц А.Р.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Досліджується стан забезпечення прав та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого під час застосування відсторонення від посади як заходу забезпечення кримінального провадження. Проаналізовано вітчизняну правозастосовну практику, з'ясовано недоліки нормативного врегулювання правового статусу особи, що можуть перешкоджати реалізації її конституційних прав. Виокремлені процесуальні гарантії забезпечення прав та законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого під час застосування відсторонення від посади. Установлено коло обставин, які входять до локального предмета доказування під час вирішення питання про застосування або незастосування відсторонення від посади. Звернено увагу на обставини, які необхідно враховувати під час вирішення питання про застосування відсторонення від посади.

Системний аналіз відповідних нормативних положень дозволив констатувати, що розглядуваний у межах інституту заходів забезпечення кримінального провадження такий їх різновид, як відсторонення від посади, має міжгалузеве значення, зумовлено необхідністю створення правових гарантій захисту прав особи, її соціального статусу та важливості професійної діяльності. Запровадження саме судової процедури в разі обмеження будь-яких прав людини забезпечує дію принципу правової визначеності та виключає можливість ухвалення непередбачуваних для суб'єкта права на судовий захист рішень та свавільного обмеження його прав і свобод.

Окрему увагу приділено проблемам відсторонення від посади категорії посадових осіб, що призначаються Президентом України. Ураховуючи міжнародний досвід, запропоновано процесуальний порядок відсторонення від посади посадових осіб, що призначаються Президентом України.

Звернено увагу на інші проблемні аспекти застосування відсторонення від посади як заходу забезпечення кримінального провадження, що дозволило зробити висновок про актуальність порушеної проблематики та необхідність належного наукового супроводу з наступним розробленням пропозицій щодо вдосконаленню чинного кримінального процесуального законодавства.

Ключові слова: відсторонення від посади, заходи забезпечення кримінального провадження, кримінальне провадження, права та законні інтереси, правозастосовна практика.